

EXPUNERE DE MOTIVE

Lege privind Codul civil

Transformările profunde ale societății românești și ale realităților europene contemporane reclamă ocrotirea unor noi valori socio-morale, culturale, economice și tehnico-științifice, norma fundamentală de drept civil trebuind să răspundă, în egală măsură, unor exigențe decurgând din angajamentele asumate de România în cadrul procesului de integrare europeană și din noul statut al țării noastre de stat membru al Uniunii Europene.

Propunerea legislativă privind Noul Cod civil se dorește a fi un instrument modern de reglementare a aspectelor fundamentale ale existenței individuale și sociale, adaptat normelor de terminologie actuale.

Vasta operă de reformare a dreptului procedural se poate realiza însă în bune condiții doar într-o viziune unitară, de ansamblu, care presupune consecvență legislativă și o strânsă corelare cu reforma de substanță pe planul dreptului material (realizată printr-o reformă a dreptului civil).

La elaborarea propunerii legislative au fost urmărite nu doar modelele conținute de reglementări noi, moderne, existente în alte legislații, dar și încercările făcute de-a lungul timpului pentru modificarea și completarea Codului civil, într-o operă de valorificare atât a elementelor ce se constituie în constante atemporale ale oricărei reglementări de drept substanțial - norme și principii ce rezistă timpului -, cât și, bineînțeles, a aspectelor reclamate de imperativele unui prezent dinamic, de realitățile vii și în continuă schimbare.

Inițiativa legislativă a încorporat totalitatea reglementărilor privitoare la persoane, relațiile de familie și relațiile comerciale. Noul Cod civil este structurat pe 7 cărți care cuprinde principalele domenii de reglementare a dreptului astfel:

- Titlul preliminar**
- Cartea I - Despre persoane**
- Cartea a II-a - Despre familie**
- Cartea a III-a - Despre bunuri**
- Cartea a IV-a - Despre moștenire și liberalități**
- Cartea a V-a – Despre obligații**
- Cartea a VI-a – Despre prescripția extinctivă, decăderea și calculul termenelor**
- Cartea a VII-a - Dispoziții de drept internațional privat.**

Titlul preliminar cuprinde dispoziții de principiu referitoare la legea civilă în general, aplicarea și efectele legii civile, precum și reguli de interpretare a acesteia.

A. Cartea I, „Despre persoane” are ca obiect de reglementare materia persoanei fizice și juridice și reintroduce în Codul civil dispozițiile principalelor legi speciale în această materie.

Scopul reglementărilor propuse în Cartea I este recunoașterea, ocrotirea și apărarea, în mod egal și efectiv, a drepturilor și libertăților civile ale persoanei fizice, în acord cu ordinea publică și bunele moravuri, precum și crearea unui cadru legal general, modern și unitar, aplicabil tuturor persoanelor juridice, indiferent de regimul lor (persoane juridice de drept public sau de drept privat) ori de categoria sau forma lor juridică.

În **Titlul I, „Dispoziții generale”**, au fost regândite regulile generale privind patrimoniul persoanelor fizice și juridice. Astfel, s-a prevăzut că, prin excepție de la regula unicității patrimoniului, în cazul maselor patrimoniale de afecțiune este posibilă divizarea patrimoniului, caz în care transferul drepturilor și obligațiilor dintr-o masă patrimonială în alta se poate face cu respectarea condițiilor prevăzute de lege și fără a prejudicia drepturile asupra fiecărei mase patrimoniale. Actele de transfer al bunurilor dintr-o masă în alta sunt concepute ca acte de administrare internă, iar nu de înstrăinare.

În ceea ce privește **instituția „persoanei fizice” (Titlul al II-lea)**, o atenție specială a fost acordată protecției drepturilor și libertăților civile

fundamentale inerente personalității umane, consacrate în reglementările internaționale. S-a apreciat că aspectele de principiu trebuie să-și regăsească sediul în Codul civil, urmând ca reglementările de detaliu, mai ales cele de ordin procedural și instituțional, să fie cuprinse în legi și alte reglementări speciale.

În ceea ce privește **ocrotirea persoanei fizice (Titlul al III-lea)**, propunerea legislativă pornește de la principiile consacrate de dispozițiile Legii nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. Sunt reglementate, așadar:

- măsurile de ocrotire ce pot fi luate cu privire la persoanele fizice;
- cazurile de instituire a tutelei, persoana care poate fi numită tutore, prevăzându-se, în acord cu legea specială, necesitatea unei evaluări a acestei persoane de către direcția de specialitate; procedura de numire a tutorelui; obligațiile tutorelui;
- condițiile acceptării de donații și legate de către tutore în numele minorului;
- prevederea sancțiunii nulității relative în cazul actelor juridice încheiate între tutore sau soțul ori o rudă a sa, pe de o parte, și minor, pe de altă parte - în acord cu reglementarea actuală în materie (art. 128 C. fam.) și cu teoria nulității, astfel cum aceasta este reglementată în proiect ;
- reglementarea regimului sumelor de bani necesare întreținerii minorului și a obligațiilor tutorelui în acest scop;
- reglementarea tutelei dative și instituirea curatelei dative și în cazul capabililor.

Titlul al IV-lea (instituția „persoanei juridice”) acordă o atenție specială problemelor legate de constituirea valabilă a persoanelor juridice, respectiv de nulitatea persoanei juridice (cazurile de nulitate, regimul și efectele nulității atât pentru persoana juridică neregulat constituită, cât și față de terți).

Inițiativa legislativă reglementează prevederi specifice referitoare la ocrotirea drepturilor la viață, la sănătate și integritate, a dreptului la viața privată și la demnitatea persoanei. Respectarea acestor drepturi se face însă **cu respectarea dreptului la liberă exprimare a presei**. În aceste sens,

exercitarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în Secțiunea privind "*Respectul vieții private și al demnității persoanei umane.*"

Ca noutate absolută pentru un cod civil român, Cartea I cuprinde și un titlu special (**Titlul al V-lea**) referitor la protecția drepturilor personal-nepatrimoniale prin mijloace juridice specifice. Inițiativa legislativă propune reglementarea dreptului celui vătămat ori amenințat cu o atingere ilicită adusă personalității sale să ceară oricând instanței repararea prejudiciului cauzat, **fără însă să se îngreiească exercitarea dreptului la libera exprimare.**

B. Cartea a II-a, „Familia”, își propune, în primul rând, o regândire a modalității de reglementare a materiei familiei, renunțându-se la ideea unui cod distinct care să reglementeze acest domeniu - așa cum există în prezent - și propune, totodată, o reglementare unitară a aspectelor de drept civil, inclusiv a celor legate de domeniul familiei.

Dincolo de schimbarea modalității de reglementare, prezentul Cod propune societății românești o reglementare adaptată a realităților sociale, ca evoluție firească a acesteia în timp, introducând astfel o serie de noutăți ce vizează fie modificări ale soluțiilor actuale (cum este de exemplu în cazul regimului matrimonial), fie recunoașterea legislativă a unor situații de fapt, care, în prezent, nu există din punct de vedere juridic (cum este, de exemplu, logodna).

Prin această inițiativă legislativă se reglementează și „*Divorțul pe cale administrativă*”. Acest tip de divorț poate interveni numai cu respectarea strictă a condițiilor expres prevăzute de lege, și anume ca ambii soți să fie de acord cu divorțul și să nu existe copii minori. Competența este dată ofițerului de stare civilă de la locul căsătoriei sau al ultimei locuințe comune a soților, care, constatând desfacerea căsătoriei, va elibera, potrivit legii, un certificat de divorț. În caz de refuz din partea ofițerului de stare civilă, soții pot introduce cerere de divorț la instanța de judecată.

C. Cartea a III-a, „Despre bunuri”, urmărește să realizeze o unificare a dispozițiilor privind bunurile, dreptul de proprietate și celelalte drepturi reale, existente în reglementări disparate, ținând cont de soluțiile din doctrină și jurisprudență în această materie.

Pe temeiul dreptului de proprietate privată și al dreptului de proprietate publică, au fost reglementate toate celelalte drepturi reale principale: dreptul de uzufruct, dreptul de uz, dreptul de abitație, dreptul de servitute, dreptul de superficiei, dreptul de administrare, dreptul de concesiune și dreptul de folosință gratuită.

Cartea a III-a din inițiativa legislativă propune introducerea în dreptul civil român a instituției trust-ului (fiducia).

Fiducia a fost definită ca operația juridică prin care unul sau mai mulți constituitori transferă drepturi reale, drepturi de creanță, garanții ori alte drepturi patrimoniale sau un ansamblu de asemenea drepturi, prezente ori viitoare, către unul sau mai mulți fiduciar care le administrează cu un scop determinat, în folosul unuia sau al mai multor beneficiari. Acestea alcătuiesc o masă patrimonială autonomă, distinctă de celelalte drepturi și obligații din patrimoniile fiduciarilor. Calitatea de constitutor poate fi avută de orice persoană fizică sau juridică, însă, pentru a se evita operațiunile de spălare de bani și evaziunea fiscală, calitatea de fiduciar a fost limitată la instituțiile de credit, societățile de servicii de investiții financiare, societățile de asigurare și de reasigurare.

În patrimoniul fiduciarului, drepturile și obligațiile fiduciare alcătuiesc o masă patrimonială distinctă de celelalte drepturi și obligații, neexistând concurs între creditorii fiduciar și ceilalți creditori ai fiduciarului.

D. Cartea a IV-a din proiectul Noului Codul civil este dedicată, în exclusivitate, ***materiei succesiunilor și liberalităților***, în redactarea acesteia pornindu-se de la necesitatea revizuirii unor instituții precum testamentul, rezerva succesorală, raportul succesoral.

Titlul I - „Dispoziții referitoare la moștenire în general” grupează aspectele comune tuturor tipurilor de succesiuni. Sunt tratate

problemele legate de deschiderea succesiunii, precizându-se felurile acesteia și stabilindu-se, în mod concis, atât înțelesul noțiunii de moștenire legală, cât și caracterul supletiv al acesteia în raport cu moștenirea testamentară. Totodată, este consacrată regula potrivit căreia actele juridice având ca obiect drepturi eventuale asupra unei moșteniri nedeschise sunt lovite de sancțiunea nulității absolute.

Titlul al II-lea, „ Moștenirea legală” delimitează sfera persoanelor care au calitatea de moștenitori legali și instituie principiile generale ale devoluțiunii legale. Astfel, ca element de tradiție, au fost menținute cele patru clase de moștenitori, stabilindu-se ordinea în care aceștia vin la succesiune.

În privința reprezentării succesoriale s-a urmărit, pe de o parte, să se consacre expres unele reguli deduse până acum numai pe cale de interpretare doctrinară și jurisprudențială, iar, pe de altă parte, să se dea o reglementare unitară acestei materii.

Titlul al III-lea este dedicat liberalităților, reglementând capacitatea, substituțiile, liberalitățile reziduale, revizuirea condițiilor și sarcinilor.

Este consacrat principiul potrivit căruia orice liberalitate trebuie să îmbrace forma donațiilor - *inter vivos* - sau a legatului - cuprins în testament. Totodată, sunt reglementate unele probleme comune liberalităților, în privința condițiilor de fond ale acestora (incapacități speciale de a primi prin liberalități, aspecte privitoare la substituția fideicomisară, efectele pe care aceasta le produce cu privire la bunuri, drepturile substituitului).

Dintre cauzele de revocare a donațiilor, s-a eliminat, ca inutilă și inadecvată societății actuale, revocarea de drept a donațiilor pentru survenire de copii. Din aceleași rațiuni, au fost simplificate formalitățile în cazul donațiilor între soți.

E. Cartea a V-a, „Despre obligații” propune o restructurare a materiei și o reformulare a principiilor și conceptelor tradiționale în lumina tendințelor moderne în materie.

Noua reglementare propune o abordare unitară a raporturilor obligaționale. Astfel, se renunță la diviziunea tradițională în raporturi civile și

raporturi comerciale și se consacră diferențieri de regim juridic în funcție de calitatea de profesionist, respectiv non-profesionist a celor implicați în raportul juridic obligațional. La stabilirea regimului general al obligațiilor a fost avută în vedere și asigurarea unei protecții corespunzătoare a subiecților de drept aflate pe o poziție de inferioritate economică, perspectivă ce se reflectă, în special, în dispozițiile referitoare la formarea contractului, integrarea clauzelor standard în contract, reducerea clauzei penale, repararea prejudiciului nepatrimonial ș.a.

Structurată în 11 titluri, materia obligațiilor cuprinde dispoziții generale referitoare la conținutul raportului de obligație, dispoziții cu privire la izvoare, modalități și tipuri de obligații, executarea, transmisiunea, transformarea și stingerea obligațiilor, precum și un capitol special destinat restituirii prestațiilor. Un titlu distinct este destinat contractelor speciale și modalităților de garantare a obligațiilor.

F. Cartea a VI-a, „Despre prescripția extinctivă, decăderea și calculul termenelor”

Unul dintre obiectivele majore ale politicii legislative în domeniul dreptului privat reclamă necesitatea ca în activitatea de codificare să se țină seama de natura și specificul fiecărei materii, care trebuie reglementată evitându-se paralelisme în reglementare și crearea de confuzii în privința determinării naturii sau calificării juridice a unor instituții. Din punct de vedere normativ, noua reglementare preia, cu îmbunătăți substanțiale, prevederile Decretului nr.167/1958 (Titlul I), sistematizate pe probleme specifice (dispoziții generale, termenul prescripției extinctive, cursul prescripției extinctive, împlinirea prescripției extinctive), la care se adaugă o reglementare generală a termenelor de decădere (Titlul al II-lea), aceasta din urmă constituind o noutate absolută în dreptul civil român.

Propunerea legislativă delimitează prescripția dreptului material la acțiune față de prescripția dreptului de a cere executarea silită, supusă, din considerente practice în primul rând, dispozițiilor Codului de procedură civilă, care se vor completa cu cele de drept comun în măsura în care ar fi neîndestulătoare .

G. În Cartea a VII-a, „Dispoziții de drept internațional privat”

sunt integrate prevederile Legii nr.105/1992, revizuite însă, pentru a fi puse în acord cu noua concepție în materia dreptului familiei, cuprinsă în proiect, și cu instrumentele comunitare și internaționale în domeniul dreptului internațional privat.

Proiectul consacră autonomia de voință a soților, în sensul posibilității de a alege, în anumite limite, legea aplicabilă regimului matrimonial. Reglementarea propusă reflectă, astfel, principiul instituit prin Convenția de la Haga din 1978 cu privire la legea aplicabilă regimurilor matrimoniale și reafirmat în Cartea verde a Comisiei Europene privind elaborarea unui Regulament european referitor la conflictele de legi în materia regimurilor matrimoniale, competența și recunoașterea hotărârilor judecătorești.

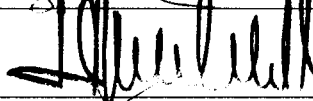

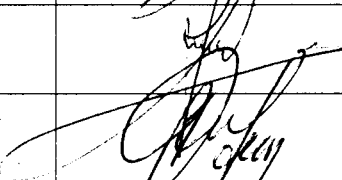
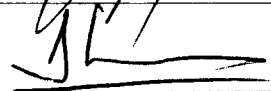

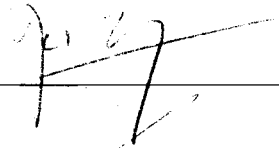
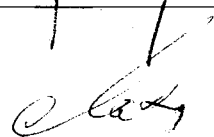
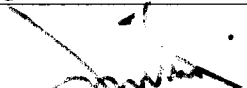
De asemenea, reglementarea propusă distinge între efectele personale și cele patrimoniale generale ale căsătoriei (regimul primar imperativ), pe de o parte, și regimurile matrimoniale propriu-zise (legale și secundare), pe de altă parte, ținând seama astfel de modificările aduse în domeniul dreptului familiei (Cartea a II-a).

S-a ținut seama de necesitatea armonizării soluțiilor cu cele cuprinse în alte părți ale proiectului, precum și în celelalte reglementări interne și internaționale referitoare la instituția persoanei fizice și a celei juridice, în scopul creării unui cadru legislativ unitar care să constituie dreptul comun în materie, cu respectarea particularităților juridice și a normelor speciale aplicabile fiecărei categorii de persoane, în special celor aflate într-un dinamism accentuat determinat de evoluția dreptului comunitar și a altor norme internaționale incidente.

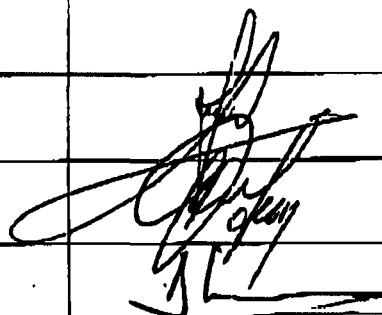
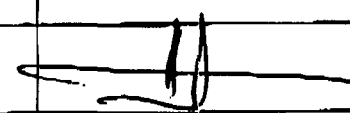

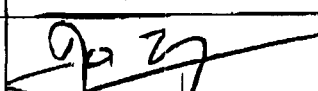

Adoptarea proiectului noului Cod civil impune promovarea unei legi pentru punerea în aplicare a acestuia. Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil va avea ca obiect de reglementare, în esență, pe de o parte, măsuri de ordin legislativ vizând corelarea, modificarea, completarea și/sau abrogarea dispozițiilor legilor speciale cu incidență în materia dreptului civil, dar și în alte domenii, iar, pe de altă parte, măsuri de ordin financiar, organizatoric, logistic și de asigurare a

personalului. În acest context inițiativa legislativă prevede obligativitatea promovării de către Guvern, a proiectului legii de aplicare a codului, într-un termen de recomandare de 1 an de la data publicării în Monitorul Oficial a Noului Cod civil. De asemenea, legea de aplicare va trebui să fie aceeași și pentru Noul Cod de procedură civilă, astfel încât aceste două importante acte normative – corelate între ele – să intre în vigoare în același moment.

**TABEL NOMINAL CU DEPUTAȚII ȘI SENATORII
INIȚIATORI AI
PROPUNERII LEGISLATIVE PRIVIND CODUL CIVIL**

Nr. crt.	<u>Nume și prenume</u>	<u>Grup parlamentar</u>	<u>Semnătura</u>
1.	Daniel BUDA	Deputat PD-L	
2.	Liviu Bogdan CIUCĂ	Deputat PSD+PC	
3.	Liana DUMITRESCU	Deputat minorități	
4.	Gabriel ANDRONACHE	Deputat PD-L	
5.	Iulian URBAN	Senator PD-L	
6.	Ion RUȘEȚ	Senator PD-L	
7.	Dan Coman ȘOVA	Senator PSD+PC	
8.	Ioan CHELARU	Senator PSD+PC	
9.	Adrian ȚUȚUIANU	Senator PSD+PC	
10.	Ciprian DOBRE	Deputat PNL	
11.	Gheorghe GABOR	Deputat PNL	
12.	Mate Andras LEVENTE	Deputat UDMR	
13.	Attila-Zoltan CSEKE	Senator UDMR M	

**TABEL NOMINAL CU DEPUTAȚII ȘI SENATORII
INIȚIATORI AI
PROPUNERII LEGISLATIVE PRIVIND CODUL CIVIL**

Nr. crt.	Nume si prenume	Grup parlamentar	Semnătura
1.	Daniel BUDA	Deputat PD-L	
2.	Liviu Bogdan CIUCĂ	Deputat PSD+PC	
3.	Liana DUMITRESCU	Deputat minorități	
4.	Gabriel ANDRONACHE	Deputat PD-L	
5.	Iulian URBAN	Senator PD-L	
6.	Ion RUȘEȚ	Senator PD-L	
7.	Dan Coman ȘOVA	Senator PSD+PC	
8.	Ioan CHELARU	Senator PSD+PC	
9.	Adrian JUȚUIANU	Senator PSD+PC	
10.	Ciprian DOBRE	Deputat PNL	
11.	Gheorghe GABOR	Deputat PNL	
12.	Mate Andras LEVENTE	Deputat UDMR	
13.	Attila-Zoltan CSEKE	Senator UDMR M	